

שר החקלאות - ראיון

הראיון עם ישראל כץ, שר החקלאות, מתנהל במשרדו בקריה החקלאית בבית דגן, בהשתתפות מאיר בראון, מזכיר ההתאחדות ועוזי דובלין, רפתן מרמת צבי. השר נשמע אופטימי, לאורך כל הראיון. המסר הכללי: הרפורמה דרדרה את הענף וכאשר השר נכנס לתפקידו, הפעיל את כל יכולתו לשנות כיוון, לעצור את השחיקה בענף, לשפר את הריווחיות ולבלום את תהליך פרישת היצרנים מהענף, כיום הענף הרבה יותר מחוזק ויכול להציע פרנסה אטרקטיבית לחבריו עם אופק לעתיד.

היו כמה דיונים בממשלה שניסיתי לקדם אפילו חוקים של חברי כנסת מהאופוזיציה. מצאתי את עצמי, לבד עם ראש הממשלה ועם השר אולמרט באותה החזית, מבחינת היכולת להבין ולהסביר. קשה מאוד למי שלא בא מהרקע הזה להבין במה מדובר היום. זה מעיד שההתיישובות לא הצליחה בהסברה שלה, בכל 20 השנים האחרונות לפחות. החקלאות בהתיישובות לא הצליחה להעביר את המסרים החיוביים וספגה את השליליים. קשה מאוד לשכנע בשכנוע רגיל.

ברור דבר אחד, שהמדיניות היא נגד יבוא חופשי, המדיניות היא נגד שינוי משטר המכסות, בעצם אלה הם שני הדברים המרכזיים שמגנים על ענף החלב

איך קובעים בחקיקה, מכסת בסיס לייצור שמועדת לחקלאי הישראלי, גם עם חילופי שרים? ראשית, אני מתכוון להשלים את הקדנציה הזו, שהיא המינימום הנדרש כדי להשלים פעילויות. אנחנו באמצע הפעילות. שנית, אין סיכוי להעביר כרגע, חוקים מקדמים, אלא סיכוי למנוע חוקים אחרים ויש כמובן אפשרות לתת סיוע ולמזער נזקים, לדעתי זה התהליך שקורה. הרפתות מתארגנות להיות מספיק חזקות כדי לעמוד, להרוויח ולהיות עמידות. אבל ברור דבר אחד, שהמדיניות היא נגד יבוא חופשי, המדיניות היא נגד שינוי משטר המכסות, בעצם אלה הם שני הדברים המרכזיים שמגנים על ענף החלב.

הרפורמה עשתה מהפכה גדולה בענף. כיצד אתה רואה את הענף הזה בעוד מספר שנים בתום ההתארגנות, בעיקר ברפת המשפחתית? כמו שאני מצאתי אותה, הרפורמה לא עשתה מהפכות,

מה הן החוויות שנשארו לך מתקופת היותך רפתן? אפשר לומר שנולדתי ברפת, בימים ההם לא היו "בייבי-סיטר", העגלה שהייתי בה היתה בתוך הרפת, לא היו גם מכוני חליבה, חלבו בידיים. אני מניח, שמשוהו נספג מילדות זו, כמו כל מי שגדל ונמצא ברפת: המראה, הריח, הפרות והכל, זה חלק מהאווירה. היינו שלושה, שתי אחיות ואני, השתתפנו בכל עבודות הרפת.

האם בזמן הלימודים היית בא וחולב ברפת? כן, היו אפילו תקופות שאני החזקתי לבד את כל הרפת, אחרי הצבא, כך שהמקצוע הזה מוכר לי. האם יש משקל להיותך רפתן בעבר, על תפקידך כשר החקלאות?

כן, יש משקל גדול לזה ששר החקלאות בא מרקע חקלאי. היום לצערי אני רואה את זה בדיוני הממשלה והכרתי גם מדיוני הכנסת. יש מעט מאוד נציגים פוליטיים בדרגים, כאלו ואחרים, שבכלל מבינים על מה מדובר. וכשאתה לא מבין על מה מדובר, אין לך את המימד הערכי, אתה לא יכול לדמיין את האנשים שאחרי המספרים, אתה מוצא את עצמך מתקשה להסביר בכלל במה מדובר. יש מעטים היום שמסוגלים לקחת את הכל במכלול: ההיבט הכלכלי, התיישובותי, האנושי, הלאומי ולראות אותו ביחד. בענף הרפת אנחנו הכי טובים (וזה נכון מאוד) וצריך לשמר אותו. כמי שגדל, מכיר ומאמין יותר בעניין, היה ברור לי מה הדברים שצריך לעשות, יש פספוס גדול ברפורמה.

האם אתה חש ניכור במערכות שאתה משתתף בהם, ניכור לחשיבות של החקלאות, למשקל המרכזי שלה בציונות? התשובה היא חד-וחלק - כן! המילה ניכור היא עוד ממזערות את העניין. יש כאן בעיה קשה, חמורה, לכל היחס להתיישובות, לחקלאות, לחשיבות ולהכרח של שימור הדבר הזה.

בעד משטר המכסות ונגד ייבוא מוצרי חלב

היא עמדה לגרור את כל הענף הזה, גם המשפחתי וגם הקיבוצי, כלפי מטה. הדוגמא הטובה ביותר בעיני היא רפת חוף השרון, שהיא באמת שיא השיאים כמעט, של טכנולוגיה והשקעה בהקשר של הרפורמה. לקחו שם הלוואות של כ-20 מיליון שקלים ל-20 שנה, ניתן לומר שרק ההעלאה במחיר שעשינו ב-5 אגורות, זה שווה חצי מיליון שקל לשנה. ב-20 שנה זה נותן 10 מיליון שקלים, זאת אומרת שהשיפור הריאלי במחיר של החלב, נותן לה חצי מההלוואות שלקחה. השינוי של הרפורמה בהסכם עם האוצר, כולל ההיבטים של העלאת המחיר, כי הרי הכל כמקשה אחת, מאפשר גם לבסס את מה שנעשה וגם להכניס 95% מהרפתות הקיבוציות, לתוך הרפורמה בתנאים המועדפים.

את שנת 2004 ננצל עכשיו כדי למצות ולהכניס כל רפת מושבית שמוכנה לזה, למסגרת של הרפורמה. רק מי שבאמת לא מוכן, לא מתחייב להמשיך מסיבות אחרות. בסוף, בסוף, ממש בקצה, יכול לפרוש במסגרת התהליך הטבעי. הקצה זה סוף השנה הזו, והקצה הוא אותם בודדים, שלא ירצו להשתלב בתהליך.

מדברים על כמה מאות יצרנים שלא יספיקו להכנס לרפורמה, מה עמדתך?

אני מקבל את כל האינפורמציה, אני לא מקבל את המספר. אני מקווה שהמספרים קטנים ויהיו יותר נמוכים. אני אישית מעורב בזה ויש אנשים שעוסקים בשטח, צריך מכל כיוון שהוא, לעודד את האנשים לעשות את זה. הבעיה העיקרית לתת להם את האמונה שזה משתלם. ולדעתי הדברים שהושגו עד עכשיו שמתבטאים כבר בתוצאות, הן התשובה הכי טובה. אם התלוש מראה רווח, האדם עצמו מחליט להכנס. עשינו כאן עבודה מאוד מאומצת, עם שינוי מדיניות.

המדיניות הקודמת היתה להוציא את הרפתות הקטנות, כמו המושביות, להשאיר מעט מאוד רפתות משפחתיות מאוחדות ולאפשר לקבל את החלב במחיר יותר זול. אמרו לי זאת נציגי מחלבה (לא תנובה), "על זה בנינו את התחשיב", זה מה שאמרו לנו גם אנשי משרד האוצר ומכל הכיוונים.

החוק הוא ברור ולא ניתן יד לשנות אותו, אני לא צופה פגיעה בדבר הזה, כמו שאני מכיר את המערכות, אני לא צופה שיהיה עד שנת 2014 שינוי במשטר המכסות. האוצר במגעיו אתנו, לא מעלה את הנושא. גם הרפורמה המתוכננת, מבוססת על משטר המכסות, היא מבוססת על הצורך לשמר את הרפתות בכל הגדלים, על הפריסה שלהן, לשפר את הרווחיות של הרפתות, אנחנו עושים בדיוק ההיפך מביטול המכסות. הפעילות הזאת הינה על סמך החלטות ממשלה, על סמך מדיניות שאני פעלתי כדי להשיג אותה, ויתרתי בדברים אחרים כדי להשיג את השיפור.

המדיניות של הממשלה, היא בדיוק ההיפך מכל החששות האלה וגם בנושא הייבוא אני לא רואה איום משמעותי. אנחנו נמצאים במצב הטוב ביותר, אף אחד לא מקדם את הרעיונות המסוכנים, אף אחד לא מקים מפעל כדי שהוא יפול.

כאן השתנתה הקונספציה, כי אני מאמין שצריך לשנות. היו אצלנו נציגים מקיבוצי, שרצה לפרוש ושכנענו אותם לא לעשות את זה. כי אין ספק שאם אני מדבר על חקלאות ועל הענף הזה, ואני מדבר על אחיזה ועל שוויון, אז ענף הרפת הוא אחד מאלה, נותן את הריח והמרמה, את הצביון החקלאי, השדות מסביב וכל הדברים האחרים. המשימה שלי לשמר כמה שיותר חקלאים, בתנאים הטובים ביותר, בצורה שגם יוכלו להרוויח מחקלאות. אנחנו כל הזמן עובדים בשביל שלא תהיה פגיעה בחקלאים.

השוק האירופאי החליט להאריך את משטר המכסות ל-2014, איך מבטיחים זאת גם ליצרן הישראלי שנכנס להשקעות עצומות?

אני לא חושב שיש סכנה למשטר המכסות, כל הבסיס הוא ההגנה על תוצרת הארץ ועל שימור פריסת ההתיישבות.

דווקא על הצגת ההישגים והפוטנציאל בענף, כך אני עושה מול שרי הממשלה. שר האוצר לא גדל בחקלאות והוא אינו שונה מהשרים האחרים, הסברנו לו שעל ידי שינוי של הכללים וסדר עדיפות, תוך שמירה על הצרכן, זה יתן גם תועלת לרפתנים. לא בקשנו קרן צדקה. שר האוצר הישראלי גאה בהישגים של החקלאות במדינת ישראל וזה עושה עליו רושם. הרשמנו אותו מאוד בסיוור ברפת חפר הרובוטית והוא מבין שיש פוטנציאל, עם מדיניות נכונה וסיוע, זה מדבר אליו במוחד כשיהיה גם ייצוא.

מה קורה בנושא ייצוא מוצרי חלב?

אני מוכן לעשות הרבה לקידום רעיונות לייצוא. פניתי למחלבות בנושא ואני יודע שזה התחיל להתקדם ואני צופה שאם תהיה התמקדות, תהיה גם פריצת דרך. בתחומים אלה הממשלה לא יכולה להכתיב, יהיה יותר קל לענף באם יהיה ייצוא.

פרויקט "כוס חלב לכל ילד" קיים במדינות רבות, האם יש סיכוי שגם בישראל זה יקרה? אני מברך על הרעיון, זה טוב לילדים ומקדם את הענף, צריך לראות מאיפה מביאים את התקציב, לא כדאי לגעת במחיר המטרה.

מערכות התמך של המשרד, המחקר וההדרכה, מאוימים כל העת, כיצד מסיירים את האיום על הפעילויות החשובות מאוד לחקלאים?

בשנהתקציבים האחרונים היו לנו הישגים בנושאים אלה ונצטרך להמשיך ולהאבק גם בעתיד. **המשך בעמוד 20**

את הכללים. אני מאמין שנבסס את הענף והמכסה תהיה שווה הרבה וזו תהיה הפנסיה של החקלאי.

מה עם ההגדלה בין המושבים?

כיום אנחנו מחלקים מכסות שהתפנו, לכל אלה שלא השתתפו בהגדלה הקודמת והולכים מהקטן לגדול, כאשר נסיים, נקבע אמות מידה חדשות, עם כללים יותר גמישים, אולי עדיפות אזורית או שיקולים אחרים.

אני מוכן לעשות הרבה לקידום רעיונות לייצוא. פניתי למחלבות בנושא ואני יודע שזה התחיל להתקדם

איך מעודדים את דור ההמשך להשאר בענף? אני מוכן לקבל הצעות בנושא, מוכן לעודד בדרך זו או אחרת, זה קשור לבסיס הכלכלי ולרצון של הצעיר לעסוק בחקלאות. הצעיר צריך לקבל אחריות ולהשאר בענף. פעלתי לשנות את הרפורמה, גם כדי לתת אטרקטיביות לדור ההמשך, בנינו את התנאים שגם בעתיד יתפרנסו מהענף.

כיצד משפרים את האווירה הכללית של החקלאות והחקלאים?

צריך לשווק אותה כהצלחה, לי מאוד מפריע הטון והסגנון, מבכיינות לא מקבלים סימפטיה ציבורית. במושב ובקבוץ אי אפשר לשכנע את הציבור שזו קבוצה שצריכה לקבל סיוע. צריך לשווק את החקלאות כשומרת על הקרקע ועושה ציונות. הסיכוי לקבל תמיכה הוא

מה צפוי בתקציב המדינה הקרוב?

הבהרנו את עמדותינו ומנסים להקדים תרופה למכה, בכל מקרה לא תהיה פגיעה בחקלאים. האוצר נסוג מהצעתו בנושא ההגבלים העסקיים, אני יכול להצטרף שהמתכון שהצענו לא התקבל כי החקלאים היו מרוויחים מהעניין. ההחלטה בכל מקרה לא היתה על חשבון החקלאי.

יש תופעה של הברחות של מוצרי חלב וגבינות מייבוא, מה עושים?

אני בעד להגביר את האכיפה בכל הרמות, אני אסייע לגופים שעוסקים בעניין. אני לא בעד פנייה לציבור. יש לפנות לציבור בנושא האיכות הגבוהה של מוצרי החלב, ההישגים של הענף ולהתגאות בדברים שמצליחים.

מה אתה מתכוון לעשות בנושא השחיקה של 2% פריז ששנמשכת גם בתקופה של השקעות גדולות באיכות הסביבה?

העליתי את הנושא עוד קודם, אנשי האוצר טענו שנושא זה קיים בטרם הרפורמה. אני אאבק נגד השחיקה, תכננתי לעשות זאת עם הסקר שיתפרסם. זה לא יהיה קל, אבל נעשה מאמצים רבים.

יש לנו אינטרס במחלבות חזקות, אני אסייע למחלבות, כל עוד זה לא על חשבון החקלאים.

כיצד תנהג באם המחלבות לא יסיכמו לשלם את מחיר המטרה כפי שהוא מחושב?

צריך לדבוק בסיכומים, לא מציע לאף אחד לבטל נוהג קיים, כי האוצר ישמח לבטל נוהגים. המחלבות הן חלק מהענף, יש לי אינטרס לשמור על הריווחיות שלהן, אך החקלאי לא יכול לסבסד אותן. באם יש להן טענות יפנו אותן כלפי הממשלה ואנחנו נאבק יחד אתן על עניינים צודקים. המחיר לא יהיה על חשבון החקלאי והוא לא יממן את המחלוקת עם משרד האוצר. יש לנו אינטרס במחלבות חזקות, אני אסייע למחלבות, כל עוד זה לא על חשבון החקלאים.

מה עם המחיצה בין הסקטורים?

כל עוד קיימת הרפורמה, ישמרו הכללים, לאחר מכן נדון ונחליט. היום הכל נעשה באופן מבוקר, יש מחיצה בין הסקטורים, יש הדברות עם אנשי התנועה, קבלתי פנייה לא לפתוח בין הסקטורים וכבדתי אותה.

לאחר הרפורמה יתכן והכללים יהיו פחות נוקשים. כאשר הרפתות חזקות, ניתן להגמיש

ליטוף פרה במשק יעקובס בכפר הרואה

נשמור על משטר המכסות ומניעת ייבוא מסובסד

מה אתה רוצה לומר לחברי הענף בעת הזאת?
 אני אופטימי לעתיד הענף וגם העובדות מצביעות על כך שהענף מתקדם לכיוון הנכון. כל המערכות של המשרד והממשלה נרתמו לנושא. יחסית לחקלאות הישראלית שלא מובטחת, מדובר בענף יותר סולידי ומוגן. אני אופטימי אחרי התקונים שעשינו, שהענף יחזור לימים הטובים שלו.
 אני קורא לכל הרפתנים הקטנים להשאר בענף, עם סיוע של 65%, סיוע זה נשמע דמיוני ביחס לפעולות במקומות אחרים.
 באם יפסק הסיבסוד באירופה ובארה"ב לא תהיה לנו בעיה להתמודד אתם. בארצות העולם מחירי החלב בשוק הפנימי, לא זולים יותר מישראל אלא רק בסיבסוד הייצוא.
 באופן יחסי המצב טוב, כולל עובדים זרים. את הענף צריך לבסס שיעמוד על רגליו שלו כפוף למשטר מכסות ולמניעת ייבוא של מוצרים מסובסדים. ■

ביקור השר במעבדה המרכזית בקיסריה